

Byn Funningur på ön Eysturoy, i bakgrunden spelar solstrålarna över ön Kalsoys branta klippor.

FÄRÖARNA

Eldsjälar vill vända avflyttningstrend

Färöarna har problem som avflyttning och dålig pr på grund av valjakt. Nu försöker några eldsjälar vända trenden genom att locka hit turister och samtidigt få lokalbefolkningen att vilja bo kvar i den vackra skärgården.

TEXT Johan Augustin FOTO Karine Aigner

Den gröna byn Saksun ligger på nordvästra kusten av ön Streymoy. Insjön framför husen var en gång i tiden en skyddad hamn, men en storm blockerade inloppet med sand. Nu kan bara småbåtar ta sig in i lagunen vid högvatten.

Färöarnas ekonomi är baserad på intäkter från fisket. Här hänger torsk på tork i Torshavns hamn.

Katrina Johannesen driver tillsammans med sin man Esbern Kristianshus, ett pensionat på ön Mykines. Tillsammans vill de öka turismen till ön. De har planer på specialiserade öturer och catering till äventyrsturister.

MYKINES BESKRIVS OFTA som Färöarnas vackraste ö. När båten närmar sig den lilla hamnen på den västligaste ön i arkipelagen verkar det påståendet stämma. Lodräta klippor, omgivna av dimridåer, störtar ner i Atlanten och på klipphyllorna häckar havssulor, labbar, stormfåglar och den karaktäristiska clownliknande lunnefågeln för att nämna några arter av sjöfågel som fyller den friska luften ovanför båten. Färöarna är en självstyrande region som tillhör Danmark, vars befolkning på 48 000 människor stadigt minskar. Av 18 öar är alla utom en bebodda, och på Mykines (som har 19 invånare), växer samtidigt andelen äldre – precis som på alla andra håll i öriket. Många ungdomar flyttar till Danmark och andra länder för att studera, eller för att arbeta inom den norska oljeindustrin.

– De flesta kommer inte tillbaka hem, berättar Olga Biskopstø som är koordinator för tillväxten på örikets åtta minsta öar (där Mykines ingår), när vi kommer iland.

Olgas uppgift är att skapa nya jobb och projekt – genom möten med lokala politiker. Hon sitter i intresseorganisationen Útoyggjafelagid, som ska se efter öbornas intressen, ”och förbättra möjligheterna att bo i skärgården”.

ÖARNAS ISOLERING har gjort att befolkningen i alla tider levt av naturen. Fortfarande står fisket för den största inkomsten och exporten. Traditionerna

inkluderar även fångsten av sjöfågel som havssula och lunnefågel, men på sistone har förekomsten av lunnefågel minskat avsevärt vilket gjort att jakten av arten näst intill stoppats. Ingen vet vad minskningen beror på, men många hävdar att det finns mindre fisk i havet, och att fåglarna därmed har mindre att äta. Den sedvanliga konflikten mellan forskare och yrkesfiskare om fiskförekomsten i havet äger rum även här.

– Förr fanns det bara småbåtar, men nu dammsuger industrirälare havet, och fisket minskar, fortsätter Olga och berättar att det ser mörkast ut för torsken som art.

Det minskade fisket har sedan 1950-talet lett till avfolkningen – från småöarna till de större öarna där hamnarna för industrifisket ligger. Mykines enda familj har emellertid bestämt sig för att gå emot strömmen, och stanna kvar på hemön.

PARET KATRINA JOHANNESSEN och Esbern i Eydansstovu driver tillsammans vandrarhemmet- och restaurangen Kristianshús som har 30 bäddar. När man bor på en liten ö mitt ute i Atlanten gäller det att vara kreativ, särskilt när båt- och helikoptertransporterna är helt avhängiga av vädret, samtidigt som politikerna i Tórshavn (ögruppens huvudstad) vill skära ner på tjänster som till exempel postfrakt, ”eftersom invånarna i skärgården är så få”.

– De tycker att vi borde bekosta sådana tjänster själva. Samtidigt vill de bevara vår kultur här ute. >>

Esbern Eydansstovu är bl.a. helikopterflygbesättning, färjesamordnare och allas hantlangare på ön som har en permanent befolkning på tio personer.

En häst betar på sluttningarna vid vägen mot Gasadalur. I bakgrunden scenerier runt öarna Drangarnir and Tindhölmur.

Torshavn på ön Streymoy.

På färjan från Mykines till Sørvágur. Utanför ön Vagar har havet gröpt ur berget till en Triumfbåge.

» Det går inte ihop, berättar Katrina Johannesen. Esbern í Eydansstovu berättar att traditionen av att leva av naturen har fortgått genom århundradena, när vi i rask takt promenerar på en "geil" – en fårstig från 600-talet – byggd av stenar lagda ovanpå varandra, som slingrar sig upp på fjället, några hundra meter över havet.

Nuerna kommer de flesta turisterna hit för att ta del av det rika fågellivet, och Esbern som trivs med "lugnet på ön" planerar att utöka attraktionerna för den som vill "ha lite mer spänning". Det finns utforskade grottor som man måste använda rep längs bergsväggarna för att komma ner till.

– Jag vill visa upp grottorna för alla som gillar lite äventyr! ler Esbern.

TURISTER SPENDERAR 130 000 hotellnätter om året på Färöarna. De ska bli 200 000. Det har turistrådet Guri Højgaard bestämt. Hon har tidigare arbetat för både Visit Stockholm och Visit Danmark men bestämde sig för två år sedan att återvända till hemlandet och bygga upp turistnäringen – med hjälp av ett rejält ökat anslag på omkring 20 miljoner kronor om året. På de 18 öarna finns inga påkostade turistattraktioner, utan istället är det naturen i sig själv som ska locka resenärerna.
– Vi går tillbaka till rötterna och vill visa upp

vår natur och kultur, berättar Guri Højgaard och pekar på den stora affischen som hänger över turistkontorets vägg – som beskriver öarna som "orörda och oupptäckta" med texten "Discover the islands – discover yourself".

Guri menar att det handlar om en annorlunda upplevelse att komma till Färöarna "där man andas ren luft – i en miljö fri från brottslighet". Guri har inte bara fångat politikernas intresse att satsa på turism. Hon är stolt över öarnas traditioner, som inkluderar att äta sjöfågel och grindval. Som ett enda stort naturligt skafferi man levat av i alla tider. Besökare får helt enkelt gilla traditionerna "för lokalbefolkningen har ingen anledning att förändra sitt beteende" (trots kritik från bland annat miljöorganisationer och EU-kommissionen över grindvalsslakten), menar Guri.

– Människor förstår inte att man måste döda djur för att få mat på tallriken. Att vi inte ska döda grindvalar är som att säga att ni inte längre kan jaga älg i Sverige.

MEN DET SÅGS att all pr är bra pr, och Guri ser fram emot att allt fler besökare får upp ögonen för ögruppen som hon kallar en "dold pärla". Samtidigt ska turistsektorn skapa viktiga jobb framöver.

– Vi ska göra öarna mer intressanta så att lokalbefolkningen väljer att komma tillbaka och arbeta här. »

Som ansvarig för Visit Färöarna vill Guri Højgaard öka antal besökare. Hennes mål är att sätta turismen på agendan i ett samhälle där fiskeindustrin är kraftigt dominerande.

Färjan från Mykines till staden Sorvagur på ön Vagar passerar sydsidan av Tinholmurö. Genom dimman och molnen syns "Tindholmurs tänder".

Allt för båt i tyg och väv

Nyttilverkning av sprayhood, segelkapell, kapell, sittbrunnstält, båtdynor.
Tvätt, impregnering, reparationer osv.
Egna bryggor för mättagning på Dalarö och Hornstull.

Grundat år 1970

KAPELLMAKARNA AB

Bergsundsgatan 16, 117 37 Stockholm
Tel: 08-669 55 80, 0705-79 82 22
www.kapellmakarna.se

Jan Pettersson
Maggie Öqvist

FlyttaPENSIONEN.nu

TRE ENKLA STEG TILL EN BÄTTRE PENSION.

- BESÖK WWW.FLYTTAPENSIONEN.NU
(Här hittar du information om oss och varför du tjänar på att flytta din pension).
- BESTÄLL EN KOSTNADSFRI SAMMANSTÄLLNING AV DINA NUVARANDE PENSIONSPLACERINGAR.
- FLYTTA DINA OLIKA PENSIONSPLACERINGAR TILL EN OCH SAMMA FÖRVALTARE FÖR BÄTTRE ÖVERBLICK, LÄGRE AVGIFTER OCH ETT PENSIONSSPARANDE ANPASSAT EFTER JUST DIN FRAMTID.

Tjänsten är GRATIS

DR. JENSEN SLOOQUIST

Biovacuum/Watercare minireningsverk

- Ingen slamsugning behövs.
- Enkel placering ovan mark.
- Hög reningsgrad - även vid ojämn användning.
- Besök - installation - service

Hör av dig för mer information. Vi delar gärna med oss av vår långa erfarenhet.

08-608 21 60
kontakt@miljöochbioteknik.se
www.miljöochbioteknik.se

Ingi Sørensen, är dykare och älskar havet och djuren som bor där. Han är emot den traditionella årliga valsakten "Grindadrup" och hoppas på att kunna vara med att ändra inställningen till denna lokalt. Hans åsikter är inte helt okontroversiella och han blir ibland utsatt för förtal och kallad galen. Själv tror han på utbildning och hoppas att traditionen ska dö ut snart.

» **DYKAREN INGI SØRENSEN** som nyligen har gett ut en fotobok med Färöarnas undervattensvärld, är av en annan åsikt och tycker att man borde ta till sig av kritiken som riktas från många håll och avsluta grindvalstraditionen.

Hans dröm är att öborna i framtiden vill satsa på valturism istället.

– Folk säger att de respekterar valarna men det stämmer ju inte. Slakten är ett sjukt beteende, förklarar Ingi.

De senaste åren har han gått ut offentligt med att traditionen borde stoppas, varit med i otaliga tv-produktioner, tidningsartiklar och startat en Facebookgrupp, på runt 300 medlemmar – som består av öbor som vill avskaffa den kontroversiella slakten. Trots att många färöbor vill fortsätta äta grindvalskött, så verkar attityderna ändå sakta svänga.

– Öborna säger fortfarande att jag är galen och ute efter publicitet. Men många unga vill inte äta köttet, säger Ingi och avslutar:

– Jag tror att traditionen kommer dö av sig själv så småningom. ●

Kort om Färöarna

Färöarna består av 18 öar med 1100 kilometer kustlinje och ett havsområde som täcker 274 000 kvadratkilometer. Av öarnas drygt 48 000 invånare bor 20 000 i huvudstaden Tórshavn. Färöarna som är en självstyrande region under Danmark sedan 1948 ger det färöiska parlamentet självstyre inom områden som fiske, handels- och miljöpolitik, transport, kommunikation, kultur, undervisning och forskning.

Ekonomi är beroende av fisket och öarna utnyttjar fiskezonen som sträcker sig drygt 30 mil från land. Fiskprodukter, vilket inkluderar odlad lax som på sistone ökat rejält, står för 95 procent av exporten och cirka hälften av landets totala BNP.

Färöborna är av skandinavisk härkomst, och härstammar från norska vikingar. Det bor cirka 25 000 färöbor i Danmark, vilket gör att det finns ungefär 70 000 människor som pratar färöiska. Immigration till öarna är svag och det syns inte till många andra nationaliteter än danskar. Många öbor pratar förutom färöiska; danska, svenska och engelska, eftersom många, framför allt ut den unga generationen har rest mycket.